

KULTURNI

Listi

MAJA

ISSN 1581-8373

LETO XXII
PRILOGA
MAJ 2018

Franc Štehnar, eden od treh prejemnikov priznanja JSKD za pomembne dosežke ustvarjalnega in poustvarjalnega dela na področju ljubiteljske kulture.

Foto: Dejan Tonkli

Stojan Špegel

Če ne ve, ve, če ve, ne ve

(izbor)

Šoštanj, 2017

SVILNATA ZORA ZELENi SPOMINE

Deževna kaplja, valovanju se upira.
Naši prejšnji darovi niso bili sprejeti.
Gugalnica bivanja času pravi,
vse je potrebno začeti od začetka.
Kdor zapušča jutro,
ko se v njegovih krempljih še celijo mravljišča,
ko se zvoki še odbijajo od zrcala,
se mu od neba-jezika naguba središče postelje.
Svilnata zora vlaži okostja le tistim,
ki si upajo vstopiti v ogenj brez senc.
Tako greš na zmenek s prosojno skulpturo

TELO NA ČAKANJU

Če je pet minut le pet minut in je minuta le ena ura,
če se poročila ponavljajo. Spiješ obe kavi.
Otrpneš na stolu kot kameleon,
iz telesa se izlijejo vse tekočine, ki mazilijo ta trenutek.
Vse se povrne dvakratno, morda trikratno.
Vse se zapiše. To čakanje ti podaljšuje starost.
Briši spomine, nepomembna sporočila,
vse, kar ni v zdajšnjem trenutku, ljubosumnost.
Briši vrednostna merila časa. Spoznaj nove koticke čakanja.
Ne igray se z nepomembnimi mislimi, zdaj je priložnost,
da vržeš skozi okno pest iz grla,
da ne dovoliš, da ti sezuje čevlje.
Zdaj je. Kaj že?
Kot bi živel v čarovniji odsevov led svetil,
ki ne ugasnejo takrat kot bi želel, mrcvarijo sence na obrazu.
Misliš si, da te v njih ne bo nihče spoznal,
kajti v tistem trenutki si le silhueta,
ki se v naslednjem trenutku zbudi v objemu nočne pijavke.
Ni bolj norih dotikov v tišini in vse,
kar prihaja za tem.

ZAČARANA JASA

Dežuje, vliva.
Na prsi, ki jih je sušila suša.
Drobi zgodbe v trde grude.
Vliva jih skozi žrelnico v preluknjane odtoke življenja.
Teče in spira.
Vse kar je ostalo, prazni in odkriva brazgotine.
Resnične in tiste namišljene.
Izpušča in odpušča, daje prostor novim.
Vse kar je okoli nas, je odziv tistega kar je v nas.
Ko boš izlil še zadnje brazgotine, ti bo verjelo nebo,
morda še kdo.
Pasejo se jeleni in pravljичne ptice na začarani jasi,
pijejo iz toplih izdihlajev,
gib metuljevega krila vzvalovi medene vonjave,
ptica iz naslade prileti na umirjeno roko.

SRCE

Ko so vse stave položene na srce, ostane le tisti,
ki se ohrani v tišini. Ni mogoče zapisati utripa.
Kar si brisal, te briše, bi še.
Začetek, z vsakim dnem enako oddaljen,
te pripelje na prag svita.
Če je že potrebno, mi preluknjajte srce.
Vonjaš, kako diši srce. Kako diši, ko je srce pozabljeno.
Vonjaš obalo pozabljenja, kjer ni moči, so le valovanja.
Kam se zapiše ime, objeto s srčnim dvojčkom.
Drug drugemu govorita o vetrovih,
ki se ob večeru pomirijo,
skupaj se postarata ob šumenju morja.
Je konec, ko ostane samo srce.
Ko sprejmeš luknjo ob prsnici,
ko ližeš sladkobo z ustnic sveta.
Pogledaš v zelenje pogleda, v zelenje brez časa.
Brez spomina si popoln.
Sanje v tebi dozoriijo in odidejo,
srce je osvobojeno.
Lebdita skupaj, vsem na očeh.
Ni več zanimivo, zgleda vsakdanje.
Odprt utrip pristane v neskončnosti,
vse stave so položene samo na srce.

DVE DESETICI

Razstava IZ ZBIRKE

Točno ob obletnici odprtja Mestne galerije Šoštanj, ki je bilo 23. aprila 1998, so na Zavodu za kulturo pripravili celodnevni dogodek, s katerim so obeležili 20 let delovanja galerije in spomin na 130 let od rojstva kiparja Ivana Napotnika, velikega mojstra v lesu.

Čez dan je bila na Trgu b. Mravljakov delavnica v lesu, ki sta jo izvedla kiparja Franc Ravnjak in Gregor Petkovnik. Oba sta ustvarjala v živo, vsak na svoj način in z veseljem pokazala kako se uporablja orodje. Predvsem nad dletom, ki ga je vrtel Franc Ravnjak, so bili navdušeni. Gregor Petkovnik pa je pokazal kako se les oblikuje tudi z motorno žago, fleksom in podobnimi orodji. Oba avtorja sta prispevala eno izmed del za razstavo, ki je bila pripravljena na odprtje ob 19. uri. Gre za zbirko, ki je nastajala od leta 2003, ko je Mestno galerijo prevzel v upravljanje Zavod za kulturo Šoštanj, sistematično od leta 2005. Zbirka zajema 41 različnih likovnih del, avtorjev, ki so ob koncu razstave pustili delo galeriji.

Na odprtju je spregovoril župan Občine Šoštanj Darko Menih, ki je razstavo tudi otvoril, nekaj besed pa je povedal tudi direktor zavoda Kajetan Čop. V dogodku je sodelovala Tolkalna skupina glasbene šole Fran Korun Koželjski, oddelek Šoštanj, pod mentorstvom Davorja Plambergerja, ki je obudila spomin na prvi dogodek v galeriji, katerega so prav tako pospremila tolkala. Na odprtju so bili povabljeni vsi avtorji in tisti, ki so ves čas delovanja galerije na nek način vpeti vanjo. Ob zbirki je bil izdan katalog z reprodukcijami del in spremno besedo direktorja Zavoda za kulturo Kajetana Čopa, ki je zapisal:

"Mestna galerija Šoštanj je eden od kulturnih biserov občine Šoštanj. Po videzu ni velika. Njeno srce je toplo in domače. Je naša in ponosni smo nanjo. V njej najdejo zavetišče vse generacije. Naša galerija je prostor, kjer se ljudje srečujejo. Pri Zavodu za kulturo Šoštanj živimo kulturo. Kultura je način

življenja. Kultura ne pozna meja in nima predsodkov. Kultura združuje. V skladu s temi načeli upravljamo tudi z našo galerijo. V njej se predstavljajo slikarji, kiparji, multimedijски ustvarjalci, pesniki, pisatelji in še bi lahko našteval. Poudarek je na likovni umetnosti in pisani besedi. Ko človek odrašča najprej začne risati in nato pisati. Glede nato, da so nas zaslužnili digitalni mediji in ljudje vedno manj rišejo ter pišejo, je pomen – namen naše galerije še toliko večji. Zato sem neskončno ponosen, da letos praznujemo 20 let naše galerije. Ob tej okrogli obletnici bi se iz srca zahvalil Občini Šoštanj in vsem, ki so omogočili, da je Šoštanj ter s tem tudi Slovenija, dobil ta edinstven prostor, kjer se srečujejo Umetnost, Kultura in Človek. Ponosen sem tudi, da vam lahko z Milojko, Zvezdano, Dejanom in Nacom skupaj omogočamo prijetne obiske naše galerije." Zapis na nek način zaokrožuje dejstvo, da je galerija priljubljen prostor, v katerem se srečujejo tudi druge vrste umetnosti. V zapisu, ki ga je v katalogu pridala Milojka B. Komprej med drugim piše:

"Po dvajsetih letih neprekinjenega delovanja galerije ugotavljamo, da hodimo po poti, ki so jo začrtali ustanovitelji – Občina Šoštanj in predvsem prva galeristka Uršula Menih. V Mestni galeriji Šoštanj se je od prve do

današnje zvrstilo 187 razstav, ki so vsaka zase obogatila lokalni kulturni prostor. Galerija je do aprila 2003 delovala pod okriljem Občine Šoštanj, nato jo je v upravljanje prevzel Zavod za kulturo Šoštanj. Do aprila 2003 je bilo v njej postavljenih 34 razstav, ostale so se zvrstile v sklopu programa zavoda. Za vsebine in ugled galerije so poleg Menihove skozi ta čas skrbeli Marjana Čelofiga, Stojan Špegel, Mirjam Povh, Alenka Verbič, Kajetan Čop in Milojka B. Komprej. Zahvala gre tudi vsem sodelavcem zavoda in galerije, Občini Šoštanj, županu Milanu Kopušarju in sedanjemu županu Darku Menihu, ki podpira njeno delovanje in seveda vsem avtorjem, ki jo s svojimi deli bogatijo."

Obletnico galerije bomo zabeležili z razstavo del, ki so se v letih delovanja nabrale v zbirki, ki so jo zastavili na zavodu v letu 2005. Na razstavi je 41 del iz depoja galerije, ravno toliko jih je v pričujočem katalogu. Želimo in verjamemo, da se bo zbirka skozi nadaljnje delovanje večala in da bo galerija še naprej, če ne že središče pa vsaj ena izmed postaj bogatejšega družabnega življenja našega kraja.

Razstava Iz zbirke je bila na ogled do 15. maja, zbirka je shranjena v depozitu galerije in se bo, kot imajo zastavljeno na zavodu, še večala.

 List

Revija za kulturna
in druga vprašanja
občine Šoštanj in širše.

Izdaja

Zavod za Kulturo Šoštanj
Trg Svobode 12, 3325 Šoštanj
zanj Kajetan Čop, direktor
Izdajanje Lista finančno omogoča
Občina Šoštanj, zanjo Darko
Menih, župan.

Odgovorni urednik in
vodja redakcije (kultura)
Peter Rezman

Jezikovni pregled

Anja Švener

Oblikovanje, prelom strani

Media Center, Marko Gorjup s.p.

Tisk

Grafika Gracer d.o.o.

Naklada

700 izvodov.

Vse sodelavce prosimo, da
prispevke za LIST št. 6/2018,
pošljete najkasneje do 16. junija
2018 na elektronski naslov:
list.revija@gmail.com

PODELITEV PRIZNANJ JSKD OBMOČNE IZPOSTAVE VELENJE

V petek, 11. 5. 2018, je v mali dvorani Kulturnega doma Velenje potekala slavnostna podelitev priznanj Sveta območne izpostave in Jubilejnih priznanj območne izpostave Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD) območne izpostave Velenje. Merilo za podelitev Jubilejnega priznanja območne izpostave sklada je dolgoletno delovanje posameznika, društva ali zveze, ki je vplivalo na razmah ljubiteljske kulturne dejavnosti na določenem območju. Jubilejno priznanje Območne izpostave Velenje so prejeli: Fanika Apat, Salih Biščič, Ravenski štrajharji KUD Ravne in Rosvita Vugrinec. Priznanje Sveta območne izpostave Velenje, za pomembne dosežke ustvarjalnega in poustvarjalnega dela na področju ljubiteljske kulture pa so prejeli: Ivo Stropnik, Franc Štehnar in Drago Tamše.

Območna izpostava Velenje izvaja nacionalni kulturni program, spremlja in razvija ljubiteljsko kulturo v treh občinah Šaleške doline: MO Velenje, Občini Šoštanj in Občini Šmartno ob Paki. Podelitev v taki obliki je potekala že četrto leto zapored in sovпада z vseslovenskim tednom ljubiteljske kulture, ki ga JSKD pripravlja

v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Slovenije in je letos potekal že petič, med 11. in 20. majem 2018. Podelitev je bila obogatena s kulturnim programom, v katerem so sodelovali Tamburaška skupina KD Medžimurje Velenje in Zoran Pevec. Program je povezovala Tatjana Vidmar, samostojna strokovna sodelavka JSKD, ki je ob prihodu posameznega nagrajenca na oder razkrila tisti glavni razlog, ki je predlagatelj in komisijo prepričal, da so si nagrajenci ta priznanja prislužili. Priznanja je podelila vodja JSKD območne izpostave Velenje, Nina Mavec Krenker.

Med dobitniki jubilejnega priznanja so bili tudi dolgoletni soustvarjalci kulturnega dogajanja v šoštanjski občini, in sicer Fanika Apat in Franc Štehnar ter Ravenski štrajharji KUD Ravne, katerih člani so Franc Naveršnik, Viktor Potočnik, Ivan in Karolina Tajnik, Antonija in Franc Laznik, Edvard Kodrun in Iva Stvarnik. Ravenski štrajharji, znani po svojih neobičajnih instrumentih, sicer delujejo v okviru KUD Ravne že preko 20 let. Prvič so zaigrali na društvenem občnem zboru leta 1977 in to tako dobro, da so kmalu pričeli z rednimi vajami in nastopati na vseh prireditvah v organizaciji KUD Ravne. Njihovi instrumenti so unikatni

in so si jih kar sami izdelali. Kljub temu, da zadnja leta manj nastopajo, se še vedno trudijo ohranjati vaško kulturno dediščino.

Fanika Apat ima za sabo 40-letni staž pri MePZ DU Šoštanj in se lahko pohvali s tem, da je edina pevka, ki je z zborom nastopila na vseh nastopih zbora v Cankarjevem domu v Ljubljani. Še danes prispeva s svojim sopranom k ubranemu petju pevskega zbora. Pri zboru je dolga leta skrbela za finančne zadeve, saj ji je bila zaupana funkcija blagajničarke.

Eden izmed najbolj znanih obrazov Gaberk je zanesljivo g. Franc Štehnar. Kdor ga pozna ve, da je to človek, ki prekipeva od idej in energije in zato ne preseneča, da je gonilna sila Kulturno turističnega društva Kulturnice že celih 18 let. V kulturnem udejstvovanju v Gaberkah je s sovaščani pričel že leta 1992 v t.i. pustnem komiteju, dve leti kasneje pa je kot eden izmed soustanoviteljev sodeloval pri ustanovitvi KTD Kulturnica Gaberke. Neutrudno razdaja svojo energijo za dobrobit kraja in je pobudnik različnih prireditev. Eden izmed njegovih pomembnih projektov je bila predstavitev Lesjakovega kozolca iz Družmirja na novi prostor v Gaberkah, s čimer je bil kozolec rešen pred siceršnjim uničenjem. S postavitvijo kozolca je Kulturnica pridobila tudi prireditveni prostor, kjer je med drugim nekaj let zaporedoma organizirala zelo odmevno prireditev, Srečanje preseljencev z območja rudarjenja. Eden izmed njegovih zadnjih odmevnih projektov je ohranjanje tehnične dediščine. Skupaj s člani društva Kulturnica sodeluje s slovenskimi starodobnimi kolesarji in smučarji, ki po Sloveniji organizirajo prireditve, kjer s prikazom starega načina kolesarjenja in smučanja omogočajo, da zaradi velikega napredka tehnologije stara ne bo prehitro utonila v pozabo.

Ostali štirje dobitniki priznanj prihajajo iz MO Velenje in občine Šmartno ob Paki. Prejemnika priznanja sveta območne izpostave Velenje sta Ivo Stropnik in Drago Tamše. Ivo Stropnik je sicer otroštvo in mladost preživel v Ravnah pri Šoštanju in osnovno šolo obiskoval v Šoštanju, od leta 1993 pa živi in ustvarja v Velenju poleg tega, da je njegova bera pesmi, proznih del, scenarijev, uvodnikov

Fanika Apat JSKD 2018, Foto: Dejan Tonki

predgovorov zelo obsežna, pa je njegov prispevek h kulturi v tem, da Ivo Stropnik živi za kulturo. Pomemben je njegov prispevek v Šaleškem literarnem društvu Hotenja. Drago Tamše že vrsto let z vso vnemo soustvarja kulturni prostor v vasi Gorenje in tako vidno prispeva k promociji občine na področju kulture. Od leta 2005 je predsednik Kulturnega društva Gorenje, kjer je pobudnik številnih akcij in aktiven igravec v igralski zasedbi.

Jubilejno priznanje sta prejela Salih Biščič in Rosvita Vugrinec. Salih Biščič je predsednik v Društvu šaleških likovnikov in tam sicer prisoten že več kot dve desetletji. Je soorganizator številnih kulturnih dogodkov v Šaleški dolini, organizira in aktivno sodeluje na likovnih kolonijah, pripravlja in organizira razstave, nekatere tudi mednarodnega značaja in delavnice za otroke. Sinonim za nagrajenko Rosvito Vugrinec je: Kultura vsak dan, ne le ob prazniku. Močan pečat je pustila v Kulturnem društvu v Škalah, kjer je prevzela funkcijo predsednice leta 1986 in jo opravljala vse do marca 2018, torej celih 32 let. Pod njenim vodenjem je bilo društvo zelo aktivno in je svojo aktivnost razširilo tudi izven kraja.

Prejemniki priznanj JSKD 2018: Foto Dejan Tonkli

Glede na to, da je v Šaleški dolini v Zvezo kulturnih društev včlanjenih 45 različnih kulturnih društev, ki delujejo na različnih področjih, se ni bati za obstoj ljubiteljske kulture. Kot je v svojem govoru povedala vodja JSKD območne izpostave Velenje, Nina Mavec Krenker, se želi sklad s tako prireditvijo zahvaliti vsem ustvarjalcem

ljubiteljske kulture v Šaleški dolini in vsaj enkrat na leto izpostaviti tiste posameznike in skupine, ki so nekakšno gonilo ljubiteljske kulture v naši sredini.

Zdenka Mazej Grudnik

Prejemniki priznanj JSKD 2018: Foto Dejan Tonkli

BRANJE NAS BOGATI

Tone Pavček je zapisal: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo.« Se strinjate? Berete? Koliko knjig mesečno, letno? Knjige kupujete ali si jih izposodite? Imate raje poezijo, znanstveno fantastiko ali lahkotne ljubezenske romane? Raje berete leposlovje ali dnevno časopisje?

Branje nas – tako kot pisanje – spremlja na vsakem koraku. V državah razvitega sveta se nam zdi samoumevno, medtem ko je marsikje v svetu branje še vedno privilegij najbogatejših in najvplivnejših. Branje pa ni le branje knjige na plaži med poletnim dopustom, branje je vpeto v naše življenje vsakodneвно – pri sms sporočilih, elektronski pošti, na oglasnih deskah, ki jih opazimo med vožnjo, pri pisanju službenih poročil, nakupovanju, gledanju filmov ... skratka povsod.

Branje je zelo pomembna dejavnost, ki spodbuja tako psihološko kot kognitivno plat človekovega uma. Branje človeku širi besedni zaklad, bogati njegovo splošno razgledanost, spodbuja koncentracijo in boljšo osredotočenost, izboljšuje spomin, popelje človeka v nove (še nepoznane) svetove, krepi analitične spretnosti razmišljanja, zavira kognitivne motnje in celo preprečuje Alzheimerjevo bolezen. Lahko bi rekli, da je branje vodeno razmišljanje, saj v času branja naši možgani izvajajo kompleksne funkcije, kot so pomnjenje, razmišljanje, sklepanje in povezovanje. Branje knjig spodbuja počasen postopek poglobljanja, kar imenujemo globoko branje, bralec namreč povezuje posamezne dele gradiva med seboj, si začne postavljati vprašanja o prebranem ... je pojasnila novinarka Eva Balič za časnik Večer (članek Branje knjig za daljše življenje, 2016).

Bralne navade krepimo že pri malčkih. Branje in bralne navade izvirajo iz družine, pri tem pa igra ključno vlogo vzgoja. Če starša branju namenjata velik pomen, bo otrok odrasel v (potencialnega) dobrega bralca. Otroci so radovedni, hitro pokažejo zanimanje za slikanice. Naloga starša pa je, da mu pomaga odkrivati svet črk, povezovati glasove v besede, usvajati nove pojme, razložiti neznane pojme. Branje pa je lahko tudi čudovit način, ki ga otrok preživi s staršem, npr. večerna pravljica

Foto: *arhiv*

pred spanjem, branje na deževen dan in kasnejše poustvarjanje (npr. risanje) prebranega. Branje je lahko tudi zabava, če znamo na zanimiv način predstaviti knjige otrokom. Ida Mlakar Črnič, bibliotekarska sodelavka na področju bibliopedagogike in mladinska pisateljica, pravi: »Branje pomaga razvijati osebnost, prepoznavati najrazličnejše zunanje in notranje okoliščine življenja. Knjiga je temelj, ki pomaga razvijati mislečega, informiranega in kritičnega posameznika. Raziskave kažejo, da so otroci iz družin, ki imajo doma družinsko knjižnico, bralno bolj pismeni. To se pozna že ob vstopu v šolo in pozneje na različnih ravneh.« (iz članka »Otroci naj berejo, da bodo zahtevni državljani«, 2016, Delo).

Kaj se zgodi v šoli?

Ali mladi res vse manj (in slabše) berejo? Ali s starostjo zanimanje za knjige upada?

LAHKO BRANJE

Branje je pravica vsakega človeka. Nekateri ljudje težje berejo in potrebujejo lahko branje. Zelo pomembni sodelavci časopisa so šolje, ki jim lahko branje koristi. Oci najbolje svetujejo, kaj je napisano (razumljivo).

Sporočite nam svoje pripombe, pohvale, razmišljanja. Pokličite nas ali nam pišite.

E-POŠTA
zavodrisa@gmail.com

NAŠ NASLOV
Zavod RISA
Podgorje 95
2381 Podgorje pri Slovenj Gradcu

TELEFON
041 252 187
(8:30)

Časopis ustvarjamo prostovoljno. Veseli bomo vaše podpore na THR Zavoda Risa. TRR: 8556 0254 6025 9170 312 (NLS, d. d.)

PRI USTVARJANJU NAM POMAGATA

LANO so pripravljene, žele in navdne čine na razpisnem

RISA

ČASOPIS 25 MINUT
LETO 7, ŠTEVILKA 6

ČASOPIS DELAMO

UREJENIK ZA VEŠEČNO IN LAHKO BRANJE
Danica Hrač in Tadej Podc

UREJENIŠKI ODBOR
Narajna Fužin, Ravenna Krn, Tadeja Klac

BARNEZA 20 MINUTNKA
IZ NARISAL
Irena Žižek

BARNEZA 20 MINUTNKA
IZ FOTOGRAFIJE
Stilj: www.ostrogamerica.org.uk
Narajna Fužin, Ravenna Krn, Tadeja Klac

RISKOVA 20 MINUTNKA
IZ FOTOGRAFIJE
Stilj: www.ostrogamerica.org.uk
Narajna Fužin, Ravenna Krn, Tadeja Klac

RISKOVA 20 MINUTNKA
IZ FOTOGRAFIJE
Stilj: www.ostrogamerica.org.uk
Narajna Fužin, Ravenna Krn, Tadeja Klac

RISKOVA 20 MINUTNKA
IZ FOTOGRAFIJE
Stilj: www.ostrogamerica.org.uk
Narajna Fužin, Ravenna Krn, Tadeja Klac

RISKOVA 20 MINUTNKA
IZ FOTOGRAFIJE
Stilj: www.ostrogamerica.org.uk
Narajna Fužin, Ravenna Krn, Tadeja Klac

RISKOVA 20 MINUTNKA
IZ FOTOGRAFIJE
Stilj: www.ostrogamerica.org.uk
Narajna Fužin, Ravenna Krn, Tadeja Klac

Odgovor ni enoznačen, mnenja niso enotna. Učiteljica slovenščine Majda Tomc iz Osnovne šole Sostro opazuje bralne navade svojih učencev že skoraj štiri desetletja. Meni, da so te pri današnjih učencih slabše kot pred leti, v višjih razredih pa se število bralcev še zmanjša. Vzrok za to vidi v spremembi načina preživljanja prostega časa, današnji šolarji namreč vse več časa preživijo ob računalniških napravah, ki hitro zadovoljijo otrokovo potrebo po zabavi, medtem ko je branje knjige zanje napor. Uvedba devetletke je prinesla tudi spremenjen učni načrt za slovenščino, več poudarka je na slovnici in neumetnostnih besedilih (povzeto po spletnem članku Zakaj mladi (ne) berejo: »Za branje nimam časa«, 2016, spletni portal Govori.se). Analitiki pri slovenskih založbah pa se s tem ne strinjajo. Prepričani so, da mladi berejo, eni sicer več, drugi manj. Tudi knjižničarke pravijo, da število izposojenih knjig in pogovori z mladimi bralci ob vrnitvi knjig dokazujejo, da mladi berejo. Nekoliko starejši je podatek (iz leta 2008), ko je mladinski pisatelj in predsednik Društva slovenskih

Slovenci in odnos do knjige

»Slovenci naj bi imeli s knjigo in branjem pregovorno dober odnos. Vedno znova se namreč radi pohvalimo, da smo narod, utemeljen na jeziku in kulturi,« je zapisala Maksimiljana Ipavec, novinarka Primorskih novic (iz članka Kdo so ljudje, ki berejo vsak dan, 2017). Povzela je spletno raziskavo Bralna kultura in nakupovanje knjig v Republiki Sloveniji, ki so jo leta 2014 opravili dr. Samo Rugelj, dr. Miha Kovač in Andrej Blatnik. Raziskava, v kateri je sodelovalo več kot 1000 Slovencev, je pokazala, da je 58 odstotkov vprašanih v enem letu prebralo vsaj eno knjigo. To nas uvršča pod evropsko povprečje, kjer podatki Evropske komisije kažejo, da približno 68 odstotkov Evropejcev prebere vsaj eno knjigo. Najbolj bralni narod so Švedi, najmanj berejo Grki. Med 10 najbolj priljubljenimi knjigami pri nas je zgolj ena slovenska. Raziskava je pokazala, da bere 66 odstotkov žensk in 52 odstotkov moških, knjige pa kupuje približno polovica Slovencev. Med najbolj priljubljenimi knjigami pri Slovencih so

leščici stvari, ki jih je treba kupiti, niso uvrščene visoko. Knjige pač niso nekaj nujno potrebnega in si jih lahko izposodiš tudi v knjižnici. Večna zgodba sicer govori o tem, da je slovenski knjižni trg majhen in relativno majhno je tudi število potencialnih kupcev knjig v slovenščini, kar privede do visokih proizvodnih stroškov knjig. Po drugi strani pa med cenami prevedenih knjig in izvirno literaturo praktično ni razlik. Pogosto je izvirna slovenska literatura celo cenejša, pa čeprav je njena proizvodnja zelo zahtevna,« dodaja (iz članka Slovenci radi beremo, a ne slovenskih knjig, 2008, RTV SLO).

Več branja, manj stresa

Da branje spodbudno deluje na naše fizično in duševno zdravje, so dokazali ameriški znanstveniki. V študiji so raziskovalci preučevali vpliv različnih načinov sprostitve in ugotovili, da branje najbolj blagodejno vpliva na človeka. Branje zmanjšuje raven stresnih hormonov za 68 odstotkov. Ni pomembno kakšne knjige beremo, saj je učinek enak s katerokoli literaturo. Branje je namreč pobeg od vsakdanjih težav in stresa, hkrati pa prebujajo domišljijo in spodbujajo ustvarjalnost. Tudi druga ameriška raziskava je pokazala, da branje znatno zmanjšuje raven stresa. Že šest minut tihega branja dnevno naj bi upočasnilo srčni utrip in poskrbelo za sprostitve mišičnih tenzij.

Skupna točka najbogatejših ljudi je branje. Branje pripomore k razvoju empatije, družbenega dožemanja in čustvene inteligence. Ena izmed raziskav je pokazala, da ljudje, ki radi berejo, pogosteje zahajajo v muzeje in se pogosteje udeležujejo koncertov, se več in bolj kulturno udeležujejo kot tisti, ki knjig ne berejo, in se trikrat pogosteje pridružujejo dobrodelnim dejavnostim. Knjige so kljub vsej napredni tehnologiji še vedno najboljše sredstvo za osebno in strokovno rast, popeljejo nas v pravo zakladnico podatkov, informacij in novih znanj. Ena od nedavnih raziskav kaže, da zelo strastni bralci kažejo široko razgledanost glede tega, kako delujejo stvari in sistemi, kdo je kdo in kaj ta človek počne. Zanimiv je podatek, da naj bi Bill Gates letno prebral 50 knjig, Mark Zuckerberg pa 30 knjig letno. Steve Siebold je v zadnjih tridesetih letih preučil navade 1200 najbogatejših ljudi na svetu. Uganete, kaj je skupno vsem? Ja, čisto zares, vsem je skupno branje knjig..

pisatelj Slavko Pregl, v intervjuju za RTV SLO povedal, da »Slovenci, še posebej mladi, radi beremo. Težava je le v tem, da veliko večjo pozornost kot slovenski namenjamo tuji literaturi.« (v članku Slovenci radi beremo, a ne slovenskih knjig, 2008, objavljeno na RTV SLO). To dokazujejo tudi številni šolski in zunanji projekti, eden najbolj prepoznanih in odmevnejših je zagotovo projekt bralna značka. Vsako leto sodeluje v bralni znački okrog 150.000 osnovnošolcev.

priročniki s kuharskimi recepti in tako imenovana »plažna literatura« (lahkotni ljubezenski ali zgodovinski romani, trilerji, kriminalke). Slovenci raje beremo knjige, po katerih so posneti filmi. Pri odločitvi za knjigo damo veliko na knjižno oceno ali nagrado, pomemben pa nam je tudi avtor (če je poznan in priljubljen). Več ljudi si knjige izposoja v knjižnicah, redkeje se odločajo za nakup knjige. Kot pravi Slavko Pregl, cene slovenskih knjig niso visoke. »Res pa je, da na

Foto: arhiv

LAHKO BRANJE – TEŽKO PISANJE

Kaj je lahko branje? Lahko branje pomeni, da je informacija berljiva, jasna in razumljiva. Lahko branje so lahko zgolj besedila ali pa besedila, opremljena s sliko ali fotografijo, lahko pa so to tudi samo fotografije, fotozgodbe, simboli, pa seveda tudi video- in avdiogradivo, torej filmi in zvočni zapisi. Komu je namenjeno?

Lahko branje je namenjeno ljudem, ki imajo težave pri branju in razumevanju običajnih besedil. Ciljne skupine lahkega branja so ljudje z motnjo v duševnem razvoju, ljudje po poškodbi glave, ljudje po kapi, ljudje z demenco, gluhi in naglušni, mladostniki in odrasli s specifičnimi učnimi motnjami, starostniki, migranti in manjšine ter drugi bralci s težavami pri branju in razumevanju. Bralcu koristi le taka informacija, ki jo lahko prebere, razume in uporabi. Za večino ljudi je na primer branje navodil ali cenika samoumevna stvar, a žal ne za vsakogar.

Veliko ljudi težje bere. Nekateri nikoli ne bodo mogli prebrati knjige ali časopisa v običajni obliki. Nekateri se težje učijo. Drugi ne poznajo dobro jezika. Ljudje navadno težje beremo, ko se postaramo.

Torej je lahko branje namenjeno vsem, ki imajo težave pri razumevanju besedil. Lahko branje pa ni lahko pisanje!

Besedila morajo biti napisana tako, da jih razumejo tudi tisti, ki imajo težave pri branju in razumevanju, zato je nujno sodelovanje pisca s ciljnimi bralci. Zato tudi lahko branje ni vsepovprek namenjeno vsem, ki imajo težave z razumevanjem. Če pišemo za odraslega človeka, ki ima težave pri branju, pišemo drugače, kot pa če pišemo za osebo z motnjo v duševnem razvoju. Vendarle veljajo pri pisanju neki standardi. Črke so večje, minimalna velikost pisave je 14. Pisava mora biti preprosta, brez okraskov, ne sme biti ležeča. Običajna lahko berljiva stran je videti tako, da je na listu približno 40 % beline. Tudi stavki so krajši, od štiri do pet besed v eni vrstici. Večji so razmiki med črkami in med vrsticami.

Zavod Risa, Center za splošno in kulturno opismenjevanje, ki se že od leta 2011 ukvarja z razvojem koncepta lahkega branja in dostopnosti informacij, je na tem področju že veliko naredil. Izdajajo tudi časopis 20 MINUT, katerega ustvarjalci sodelujejo s centrom za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem. To pomeni, da

varovanci tega centra pregledajo besedila, preden so natisnjena, z namenom, da preverijo razumljivost.

Ob svetovnem dnevu knjige, je bil v šoštanjski kavarni organiziran dogodek namenjen lahkemu branju. Sonja Bercko Eisenreich, socialna delavka in direktorica Integre in vodja ZC Geja, je gostom in varovancem predstavila koncept lahkega branja, k pogovoru pa povabila knjižničarko Marjetko Blatnik in Milojko B. Komprij, kot ambasadorke lahkega branja. Na dogodku so varovanci in prisotni svečano položili knjige na za to pripravljene police in sodelovali v pogovoru, ki ga je usmerjala gospa Bercko Eisenreich, humanistka, ki življenje posveča delu z ranljivimi skupinami, mladimi in težje zaposljivimi. Na tem področju ima bogate izkušnje, zato se trudi, da bi tudi Občina Šoštanj skrbela za razvoj lahkega branja in s tem dostopnosti informacij tistim, ki jih težje razumejo. Gospa Bercko je velika zagovornica dobrih medsebojnih odnosov in sveta, v katerem bi se vsi dobro počutili, zato se ji enako misleči z veseljem pridružujemo.

Milojka B. Komprij

MESTNA KNJIŽNICA ŠOŠTANJ – JUNIJ 2018

KNJIŽNI SEJEM

ponedeljek, 4. 6. 2018, od 10.00 do 18.00

Za vse ljubitelje starih knjig, sejem rabljenih knjig, prvi ponedeljek v mesecu.

Da knjige ne bi romale na odpad, jim skušamo najti na sejmu nov dom, tako ohranimo dostojanstvo starim odsluženim knjigam, ki še vedno nosijo v sebi sporočilo za vsakogar, ki si bo vzel čas zanjo in njene porumenele liste.

Poleg podarjenih knjig prodajamo tudi knjige, ki so odslužile svojo nalogo v naši knjižnici, z namenom, da najdejo pot med ljudi in tako polepšajo dan strastnim bralcem in zbirateljem.

Simbolična cena knjige je 1 €.

RAZSTAVE:

**Velenje – javna plastika
junij, 2018**

Razstava Velenje - javna plastika, je nastala v sodelovanju z dr. Borisom Gorupičem. Zanimivo in pohvale vredno je dejstvo, da je Velenje mesto, ki je v obdobju po drugi svetovni vojni in do danes postavilo največ skulptur na svojih javnih površinah (seveda, če izzzvzamemo Ljubljano kot glavno mesto).

Saj poznate spomenik Tita, Rudarja, Onemele puške, Gustava Šiliha, Žene ob morju in mnogih drugih. Ob tej razstavi je izšla tudi brošura z enakim naslovom.

**Razstava izdelkov projekta »Varujmo in ohranimo Šaleško dolino« 2018
junij, 2018**

Pod okriljem Medobčinske zveze prijateljev mladine Velenje, v izvedbi strokovnjakov, raziskovalcev inštituta za ekološke raziskave Eurofins ERIC-o, že od leta 1994 teče okoljski projekt »Varujmo in ohranimo Šaleško dolino«. V letošnjem je sodelovalo 377 osmošolcev in 27 mentorjev iz osnovnih šol v Šaleški dolini. Mladostniki so v okviru projekta izdelali predlog obeležja v spomin na velik ekološki shod, ki se je zgodil na velenjskem Titovem trgu, 8. novembra 1987. Nastalo je 18 izvornih skulptur, instalacij, maket in plakatov.

Najboljše vam bomo predstavili v Knjižnici Šoštanj, tudi zato, ker je zmagala skulptura OŠ KDK Šoštanj. Drugo mesto je osvojil predlog OŠ Šalek Velenje, tretje pa sta si razdelili skulpturi CVIU Velenje in OŠ Gustava Šiliha Velenje.

POLETNO BRANJE

Od 18. junija v Mestni knjižnici Šoštanj pripravljamo poletno obarvane koticke označene z oznako POLETNO BRANJE in VREČKE POLETNEGA BRANJA. Da boste lažje in hitreje izbrali gradivo za počitnice in dopust!

SE PRIDEŠ IGRAT?

Na otroškem oddelku bomo pripravili lego in puzzle igralnico za otroke.

Najmlajše bodo pričakale pravljicne pobarvanke in barvice ter slikanice s poletno vsebino.

V VASI MOJEGA DEKLETA

Za nami so tri predstave (od petka 4. maja, do nedelje 6. maja) komičnega musikala *V vasi mojega dekleta*, v izvedbi MePZ Skorno, o katerem smo se v prejšnji številki že razpisali. Gre za zgodbo, ki na šaljiv, z ljudsko glasbo in petjem obarvan način prikaže življenje na vasi; ob določenem dogodku – Jajčeriji, na katerega prideta tudi mlada zaljubljenca, domačinka in njen zaročenec iz mesta. Seveda to takoj rodi odpor domačih fantov in tudi dekletovih staršev, ki prinese vrsto iskrivih zapletov, konec pa je pričakovano srečen.

Odziv publike, ki je trikrat do konca napolnila dvorano je bil zelo pohvalen. Ljudska glasba in petje sta glavna aduta predstave, ki jo gradijo vsi sodelujoči. Dejstvo je, da je uspeh predstave odvisen od vsakega nastopajočega, zato lahko rečemo, da je predstava v celoti uspela. Ker smo režiserja Kajetana Čopa in scenaristko Alice Čop zadnjič že izpostavili naj povemo samo še to, da gotovo ni bilo lahko iz pevcev narediti še igralce (Kajetan) in da je izbor ljudske glasbe (Alice) uporabljen v musikalu še posebej posrečen in edinstven. Izkazalo se je, da imajo ljudska besedila bogato pripovedno tematiko in, da so se člani MePZ izkazali tako kot odlični pevci kot igralci, zato je bila zborovodkinja Vesna Pirečnik, ki zbor vodi že od začetka, lahko odkrito zadovoljna.

Glavne vloge so odigrali: Sabina Skornšek kot mlada Liza, zaročenec Ludvik – Tomaž Glasenčnik, Mojca Mikek kot Lizina mama ter Matej Skornšek, Lizin oče. Prav vse je za pohvaliti, veliko solo vložkov pa je vloga Fančke prinesla Klementini Mikek, ki ji je bila očitno pisana na kožo. Pa ne zato, ker bi bila Klementina v vsakdanjem življenju ljubosumna in zaljubljena deklica, temveč zaradi lepega glasu (v zboru poje sopran), na odru pa je v igro in petje vnesla potrebno prepričljivost in dinamičnost. S takim nastopanjem se je spopadla prvič in gotovo ne zadnjič. Uživala je tako v vajah, kot v nastopu in njena želja ob koncu je, da bi muzikal čim večkrat ponovili.

Fančin ljubi je bil v muziklu Lojz, ki ga je ravno tako odlično odigral Dejan Palir. Tudi on ni iz Skorna, temveč iz Šentvida pri Grobelnem, a je že vrsto let član zboru v katerem poje bas. Pravi, da je bil vesel, da je bil izbran za lik zaljubljenega fanta, ki na koncu le spozna, katera je njegova prava ljubezen. Včasih je že igral kakšne stranske vloge, zato mu je oder prijatelj. Malo je imel težav s prihodom na vaje, a mu je potrebno posebej čestitati, da je zmož. Sicer pa ima v Skornem iskrene prijatelje, tako da je bilo druženje povezano z

Foto: Dejan Tonkli

vajami.

Irena Skornšek se je v Skorno »priženila«. Takoj se je vključila v okolje, začela peti v zboru in se včlanila v Turistično društvo. Ugotovila je, da so v vasi zelo povezani, tako mladi kot starejši. Ker so v zboru iskali izziv in glede na to, da so postali muzikali spet zelo popularni, je na vaji predlagala, da bi se lotili česa podobnega. Tako je nastal »naš« muzikal, kajti od odločitve dalje je muzikal delo vseh, saj so vsi prispevali ideje, obleke, sceno... Predvsem pa potreben čas in energijo. Njena naloga je bila tudi usklajevanje terminov za vaje, sodelovanje z zboristko in scenaristko, režiserjem. Pohvalila je tudi Nino Lambizer, ki je poskrbela za koreografijo, saj je leta pomemben del izvedbe. Kot ljubiteljica ljudskega izročila je ponosna, da živi v kraju, kjer se veliko prenaša iz roda v rod, starejši povedo in naučijo mlajše in mlajši to sprejmejo. To doživlja tudi pri svojem možu in v družini kamor je prišla. V musikalu je igrala eno izmed udeleženk Jajčerije in se je v svoji vlogi odlično počutila.

Matej Skornšek je igral eno izmed glavnih

vlog, vlogo lovca, Lizinega očeta. Matej je predsednik TD Skorno in član zboru že od začetka. Že od avdicije dalje mu je šlo dobro, čeprav ni lovec je ujel svoj lik in ga dobro odigral ter odpel. Projekt mu pomeni več kot igro, pomeni mu ponos, sodelovanje, veselje in zadovoljstvo, ki ga doživlja ob odzvih publike. Iskren nasmeh in glasen aplavz sta največja nagrada, trema pa tako ali tako izgine takoj, ko stopiš na oder, je podoživljal svojo izkušnjo. Po koncu tretje ponovitve je bil tako uigran, da bi takoj nastopil še na desetih. Pohvalil je režiserja, ki mu je znal pokazati kakšen trik, saj ni imel igralskih izkušenj. Želi si, da bi lahko predstavo čimprej pokazali širši publiki po Sloveniji.

Kot rečeno smo že v prejšnji številki našli vse sodelujoče, zato smo z igralci in pevci s katerimi smo se pogovarjali želeli samo ujeti »klimo«, ki vlada v ekipi. In ta je dobra, domača, prijateljska in mogoče je celo verjeti, da takšna vlada tudi v Skornem – V vasi mojega dekleta.

Milojka B. Komprij

Foto: Dejan Tonkli

IZ OBMOČNEGA NA REGIJSKO

Šoštanjska dvorana kulturnega doma je bila, 22. aprila, gostiteljica območnega srečanja odraslih folklornih skupin Le okol, ki ga organizira JSKD OI Velenje, letos v sodelovanju z OI Slovenske Konjice in Zavodom za kulturo Šoštanj.

Kljub temu, da so nastopile samo štiri skupine, je bila dvorana polna, gledalci in poslušalci pa so uživali v bogastvu in raznolikosti ljudskega izročila, ki sta se izražala v plesnem koraku, nošah in tudi domiselnih koreografijah in vokalnih vložkih. Nastopili so Folklorna skupina Jurij Vodovnik, Skomarje s spletom

pesmi Pohorski klobuk, ki ga je postavil na oder koreograf Andrej Arbajter, Šaleška folklorna skupina Koleda SOK z Notranjskimi plesi in avtorjema koreografije Mirkom Ramovšem in Nevo Trampuš, šoštanjski Oglarji s spletom Po lufti okol' Pohorja, pod katerimi se je podpisal Bogomir Brložnik in Koraki v času v koreografiji Katje Rizmal Vovk, mlajše folklorne skupina Koleda.

Domači Oglarji (spet naj spomnim, da ne gre za oglarje kot kuharje oglja, ampak za pevce oglarje, ki so včasih prepevali na vogalih hiš) so se na srečanje res dobro pripravili. Predstavili so pisan

nabor plesov okoli Pohorja, preizkusili pa so se tudi v pevskih sposobnostih. V skupini je sodelovalo osem parov. Strokovni spremljevalec srečanja je bil dr. Tomaž Simetinger. Ocene so bile znane dober teden pred državnim srečanjem, zato lahko z veseljem zapišemo, da so se vse štiri šoštanjske skupine uvrstile na regijsko srečanje odraslih folklornih skupin, ki je bilo v Šoštanju 19. maja. Rezultati bodo znani kasneje, a bolj kot za rezultate gre za ohranjanje kulturne dediščine, bogastva in pestrosti življenja naše pretekle zgodovine.

Milojka B. Komprij

foto: Dušan Dobnik

FESTIVAL GLASBE IN MEDENA TRŽNICA

Dišalo je po medu, osrednji trg je napolnila ljudska in umetniška pesem
V čast rojstva utemeljitelja modernega čebelarstva Antona Janše ter zaščite čebel, je bil na predlog Slovenije 20. maj razglašen za svetovni dan čebel. Dan pred tem so v Šoštanju na Trgu svobode združeni organizatorji občina Šoštanj, Čebelarška družina Ravne-Šoštanj, Društvo upokojencev Šoštanj, Turistično lepševalno društvo Šoštanj ter Zavod za kulturo Šoštanj priredili Medeno tržnico z nastopi pevskih zborov in vokalnih skupin. Sobotno dopoldne

je bil tako lep prazničen dan, ki se je pričel ob 9. uri z namenom seznanjati o čebelah in čebelarstvu z zavedanjem, da te marljive žuželke pomenijo življenje na planetu, v nekem smislu tudi preživetje. Opraševalci so pomembni v procesu pridobivanja hrane, v naravnem procesu kot ravnovesje in oplojevanje rastlin, vira živalske in človeške prehrane.

Ljudje in čebele za preživetje na planetu Zemlja

Čebele so tudi kazalec neonesnaženosti predelov zemlje in narave, hkrati pa

simbol marljivosti, pridnosti in družine. Zato so čebelarji in medicarji poskrbeli za prikaz čebelarjenja in izrazili čast Njej, kranjski čebeli, ki je znana tako doma kot čezmejno ter tudi drugim, divjim vrstam čebel in žuželkam, ki oprašujejo. To pa pomeni več prizadevanja k ohranjanju narave, kjer bodo ta mala bitja preživela in opravljala svojo biološko-naravno funkcijo. Čebelarji so na stojnicah ponujali med in druge medene pridelke in prehranske ter zdravilne izdelke iz strdi. Na prireditvi je spregovoril župan občine Šoštanj Darko Menih, ki je izrazil veselje

foto: Jože Miklavc

nad velikim in pomembnim dogodkom za ves svet in Slovenijo, saj je prišla pobuda prav od slovenskih čebelarjev. Predsednik Čebelarke družine Ravne-Šoštanj Stanislav Drev je na dogodku povedal, da čebelarje veseli, da so čebele in Slovenci dobili svoj svetovni dan (saj, da ga imajo že vsi in vse stvari) – 20. maj, ki bo poslej velik praznik medu po vsem kultiviranem svetu. V Šoštanju so se predstavili pred veliko ljudmi ter terenskim svetovalcem Francem Podrižnikom ob sodelovanju Čebelarkega krožka OŠ

KDK Šoštanj. Izrazil je tudi veselje ob aktivnem sodelovanju z občino Šoštanj in županom.

Pisan festival petja in glasbe na prostem pridal praznično vzdušje

Medeno tržnico je sestavljalo 15 čebelarjev s stojnicami, eno od teh so imeli v predstavitvi učenci Čebelarkega krožka OŠ KDK, kar je še posebej pohvalno. Ob 10. uri so se zvrstili na ploščadi trga pevski zbori in skupine: MePZ Društva upokojencev Šoštanj,

MoPZ Ravne, ŽePZ Lokovica, Otroški pevski zbor OŠ Karla Destovnika Kajuha Šoštanj, Gaberški cvet iz Gaberk, Pihalni orkester Zarja in Folklorna skupina Oglarji Šoštanj. Odpeli so priložnostne, ljudske in znane slovenske pesmi, godbeniki in plesalci pa so pripravili še posebno razigrano in svečano vzdušje – prazniku čebel in glasbi v čast.

Jože Miklavc

foto: Jože Miklavc

PREHOD IZ NOTRANJIH V ZUNANJE POKRAJINE

Stojan Špegel v svoji četrti pesniški zbirki z naslovom *Če ne ve, ve, če ve, ne ve* ustvarja premik v svojem pesniškem opusu v smislu obrata iz notranjih pokrajin v zunanje (glede na predhodno zbirko iz leta 2006 z naslovom *Notranje pokrajine*).

Večpomenskost in plastovitost, ki se kaže že v naslovu, je potopljena tudi v samo vsebino zbirke in celo v premiku, ki ga lahko poimenujemo »zunanje pokrajine«. Zbirka je razdeljena na dva dela, ki sta v tej dvojnosti kompozicijsko ključna za doumevanje celote, ravno tako je ključna dihotomija med fizičnim, zemeljskim polom ter metafizičnim, potujočim k sebi, nad-zemskim (ki dominira v drugem delu). Prvi del, ki je nasproten metafizičnemu, odrešujočemu, je izmuzljiv, razpršen kot ogledalo na skoraj brezštevilne kosce podob, stanj in premišljevanj ter je pisan z elementi nadrealizma. Težko je ulovljiv in določljiv, tako da se pojavi vprašanje, kako je to konkretno zemsko življenje

sploh definirano ter izoblikovano, samo po sebi pa se zastavlja tudi vprašanje o smislu takšnega prebivanja na zemlji – brez transcendenčnega elementa. Prva pesem v drugem delu je tista, ki ponudi odgovor na to temeljno eksistenčno stisko, na ta »raison d'être«, ter jo hkrati preseže. Pojavi se v obliki ljubezenskega transa in ljubezenskega pesniškega diskurza, torej najbolj primarne in elementarne oblike transcendence, ki je istočasno v samem aktu pesniškega ustvarjanja, saj jo sproti upesnjuje. Banalna, vsakdanja realnost, na katero umetnost nikoli ne pristaja, je v umetniškem delu izmišljiva, nadresničnost, agens domišljije, stvarjenje neponovljivih načinov biti. Torej: kako živeti, kako ustvarjati, kako presegati tu-zemsko ponavljanje rutinskih, vsakodnevnih opravil, kako živeti poezijo. »*Letiva iz industrijske pokrajine*« (str. 35) pomeni prelom s preteklim s pomočjo eteričnega, zračnega bitja, ki je v resnici še kako

zemsko, toda zaradi neponovljivosti odnosa primerljivo s poduhovljenim bitjem s krili, ki se v književnosti vse pogosteje pojavlja v reinkarnirani podobi ženske ali moškega na zemlji, tukaj, med nami. Vstop v svet metafizičnega dožemanja stvarnosti ni dan vsakomur. Poleg daru senzibilnosti in vztrajnosti pri uresničevanju umetniške vizije sta neizogibno potrebna zrelost in pogum. Posebna stanja so potrebovali tudi Rilke, Celan ali Breton. Izkristalizirana natančnost v jeziku forme in notranja senzibilnost izpovedi sta novi kvaliteti, ki ju Stojan Špegel še posebej mojstrsko razvije v drugem delu zbirke. Pomeni radikalen prelom z njegovo dosedanjo umetniško prakso ter pesniško izkušnjo. Os notranje–zunanje postane imperativ in magma njegove *ars poetice*.

Ivan Dobnik

9 789617 016055

cena 21,00 EUR

Sončnica,
vsa nora
od svetlobe

Hiša Poezije

STOJAN ŠPEGEL Če ne ve, ve, če ve, ne ve

STOJAN ŠPEGEL

Če ne ve, ve,
če ve, ne ve

Sončnica

Foto: c /

Stojan Špegel
slikar, pesnik
foto: Peter Marjšek